

بسمه تعالی

شیوه‌نامه مالکیت فکری

در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مقدمه :

تولید علم و فناوری از عملکردهای واحدهای پژوهشی و آموزشی است که علاوه بر ارزش معنوی می‌تواند ارزش مادی نیز داشته و ایجاد درآمد نماید. بر این اساس تبیین ضوابط حفاظت از مالکیت فکری و ساز و کارهای بهره‌برداری موسسات؛ پژوهشکده‌ها؛ مراکز تحقیقاتی و آموزشی ملی و استانی؛ پدیدآورندگان و حامیان تولید علم و فناوری از حق مالکیت فکری خود و از الزامات انتقال دستاوردهای علمی به ویژه تجاری‌سازی تحقیقات به شمار می‌رود. این شیوه‌نامه در راستای تدوین و استقرار ضوابط و سازوکارهای مزبور می‌باشد.

ماده یک : تعاریف :

- ۱- سازمان : سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی.
- ۲- موسسات و مراکز : کلیه موسسات، پژوهشکده‌ها، مجتمع‌ها و مراکز تحقیقاتی و آموزشی ملی و استانی تابعه و وابسته به سازمان.
- ۳- کمیته علمی - فنی: کمیته‌های علمی - فنی موسسات/پژوهشکده‌ها و مراکز تحقیقات ملی.
- ۴- دفتر : دفتر تجاری‌سازی و انتقال فناوری سازمان.
- ۵- تجاری‌سازی تحقیقات : فرآیند واگذاری نتایج تحقیق به بنگاه‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و دولتی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی.
- ۶- دستاورد علمی: نتیجه هر طرح یا پروژه تحقیقاتی.
- ۷- فناوری : آن گروه از دستاوردهای علمی، که قابلیت تجاری‌سازی دارند.
- ۸- یافته تحقیقاتی : آن گروه از دستاوردهای علمی که علیرغم ارزش و اهمیت، در شرایط کنونی قابلیت تجاری‌سازی ندارند.
- ۹- گروه : گروه کارشناسان خبره موضوع ماده ۲ دستورالعمل موضوع تبصره یک ماده ۴۴ آئین‌نامه مالی و معاملاتی سازمان در خصوص نحوه واگذاری موقت یا دائم (فروش) حق بهره‌برداری از فناوری و دانش فنی متعلق به سازمان.
- ۱۰- کمیته : کمیته مالکیت فکری و انتقال فناوری.

ماده دو : مالکیت فکری دستاوردهای علمی حاصل از طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی که با استفاده از نیروی انسانی، امکانات، تجهیزات و اعتبارات موسسات و مراکز انجام می‌شوند، متعلق به موسسات و مراکز ذیربط می‌باشد.

تبصره یک : در مواردی که بخشی از نیروی انسانی، امکانات، تجهیزات و اعتبارات یک فعالیت علمی توسط موسسات و مراکز و بخشی توسط دیگر واحدها و اشخاص حقیقی یا حقوقی خارج از سازمان، اعم از دولتی یا غیردولتی تامین شده باشد (نظیر پروژه‌های تحقیقاتی مشترک یا خاص) و نیز در مورد آن دسته از فعالیت‌های علمی که در قالب اشتراک مساعی بین دو یا چند موسسه و مرکز انجام می‌شوند (چه در قالب پروژه‌های تحقیقاتی ملی و چه غیر از آن) و همچنین در موارد ناشی از تلفیق انواع پژوهش‌های مذکور (نظیر پروژه‌های تحقیقاتی ملی خاص مشترک)، سهم هر یک از عوامل ذیربط از حقوق مالکیت فکری دستاورد علمی (اعم از منافع مادی و معنوی)، بر اساس قراردادی که پیش از شروع فعالیت علمی بین آنها تنظیم و امضاء می‌گردد، تعیین می‌شود.

تبصره دو: تعیین حقوق مالکیت فکری هر یک از طرف‌های قرارداد موضوع تبصره یک این ماده و سهم هر یک از آنها از منافع مادی و معنوی ناشی از انتقال فناوری و انتشار آثار علمی حاصله، بر اساس میزان مشارکت آنها در انجام فعالیت علمی، تامین اعتبارات؛ امکانات و تجهیزات لازم می‌باشد. همچنین نحوه ثبت و محل تامین اعتبار مورد نیاز آن، عدم افشاء، انتشار اطلاعات و هرگونه بهره‌برداری و انتقال فناوری قبل از ثبت، تعیین امکان اعطاء و واگذاری سهم هر یک از طرف‌های قرارداد به غیر، با ذکر شروط مربوطه و نیز زمان انتقال فناوری، از مواردی است که تعیین تکلیف دقیق و شفاف آنها در قرارداد مذکور ضروری است. در اعطاء حقوق مالکیت فکری به غیر، به ویژه به سایر کشورها؛ رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوطه ضرورت دارد.

تبصره سه: با هدف حفظ منافع طرف‌های قرارداد، درج این مهم که "ارزش‌گذاری، تعیین روش و چگونگی انتقال فناوری، بر اساس دستورالعمل موضوع تبصره یک ماده ۴۴ آئین‌نامه مالی و معاملاتی در خصوص نحوه واگذاری موقت یا دائم (فروش) حق بهره‌برداری از فناوری و دانش فنی متعلق به سازمان صورت می‌پذیرد" در قرارداد مذکور و قبول آن توسط طرف‌های قرارداد الزامی است.

ماده سه: به جهت حفظ حقوق مالکیت فکری فناوری‌های حاصل از فعالیت‌های علمی، موسسات و مراکز موظف به ثبت آنها بر اساس قوانین مربوط به حفظ حقوق مالکیت فکری جاری در کشور بوده و پدیدآورنده(گان) موظف به در اختیار گذاردن اطلاعات و همکاری کامل در این خصوص می‌باشند، به نحوی که بر اساس اطلاعات ارائه شده، دستیابی مجدد به نتایج حاصله توسط غیر، ممکن باشد. در مواردی که پدیدآورنده(گان) از اشخاص خارج از موسسات و مراکز باشند این موضوع می‌بایست در مفاد قرارداد فی‌مابین قید گردد.

تبصره یک: فناوری‌های غیر قابل ثبت (بر اساس قانون مذکور)، یا فناوری‌هایی که بنا به تشخیص بالاترین مقام مسئول موسسه یا مرکز، ثبت آنها به صلاح نباشد، به طور محرمانه نگهداری می‌شوند. در مواردی که پیش‌بینی می‌شود، تجاری‌سازی یک فناوری، بنا بر دلایل متقن، مغایر با مصالح کشور باشد، لازم است، موضوع چگونگی دستیابی پدیدآورنده(گان) آن به مزایای مادی متعلقه، در قرارداد پژوهشی موضوع ماده ۵ این شیوه‌نامه مدنظر قرار گیرد.

تبصره دو: در مورد فناوری‌های حاصل از فعالیت‌های علمی موضوع تبصره یک ماده دو، ثبت یا عدم ثبت و نیز مرجع پیگیری‌کننده ثبت فناوری بر اساس مفاد قرارداد فی‌مابین تعیین می‌گردد.

تبصره سه: تامین هزینه‌های ثبت بر عهده مالک فناوری می‌باشد. در صورت تعدد مالک‌ها؛ هزینه ثبت به تناسب سهم هر یک از آنها تقسیم می‌گردد، مگر اینکه در قرارداد فی‌مابین، غیر از این تعیین شده باشد.

ماده چهار: به جهت ضرورت حفظ حقوق مالکیت فکری فناوری‌ها، افشاء، انتشار اطلاعات و هرگونه بهره‌برداری و انتقال فناوری قبل از ثبت ممنوع می‌باشد، مگر آنکه خلاف این موضوع در قرارداد شرط شده باشد.

تبصره یک: در افشاء، انتشار اطلاعات، بهره‌برداری و انتقال فناوری‌های موضوع تبصره یک ماده سه، باید محرمانه بودن آنها لحاظ گردد.

تبصره دو: در موارد خاص که فعالیت‌های علمی منجر به فناوری، در حین اجرا منتج به یافته تحقیقاتی می‌گردد و افشاء؛ انتشار یا بهره‌برداری از یافته مزبور؛ خللی در مالکیت فکری فناوری ایجاد نمی‌نماید؛ افشاء، انتشار یا بهره‌برداری از آن با توافق طرفین بلامانع است.

ماده پنج: به جهت تشویق و ارتقاء انگیزه آن دسته از شاغلان موسسات و مراکز که فعالیت‌های علمی آنان منجر به فناوری خاص می‌گردد، به جهت شفاف نمودن حدود مالکیت فکری آنان، عقد قرارداد پژوهشی بین موسسه یا مرکز و دست‌اندرکاران فعالیت‌های مذکور (در قالبی که متعاقباً توسط کمیته موضوع ماده هفت این شیوه‌نامه ابلاغ می‌گردد)؛ و تصویب آن در گروه، پیش از شروع فعالیت علمی ضروری است. میزان سهم دست‌اندرکاران فعالیت علمی از منافع مادی و معنوی ناشی از انتقال فناوری و انتشار آثار علمی حاصله، بر اساس میزان مشارکت آنها در انجام فعالیت علمی، تامین اعتبارات؛ امکانات و تجهیزات لازم توسط گروه تعیین می‌گردد.

تبصره یک: تأیید فناوری‌بنیان بودن تحقیق، همزمان با بررسی و تصویب شناسنامه طرح یا پروژه تحقیقاتی توسط کمیته علمی - فنی صورت می‌پذیرد.

تبصره دو: علاوه بر موارد پیش گفته، در قرارداد پژوهشی مذکور، تاکید بر مواردی از جمله عدم افشاء و انتشار اطلاعات قبل از ثبت، عدم امکان اعطاء و واگذاری سهم مالکیت فکری به غیر، مشارکت در پرداخت کلیه هزینه‌های ثبت (از جمله حق ثبت اظهارنامه و اظهارنامه تقسیمی، هزینه ثبت سالانه، جریمه تاخیر در پرداخت هزینه سالانه و ... و انتقال بر اساس میزان سهم از حقوق مالکیت فکری، مرجع بودن موسسه یا مرکز در اتخاذ تصمیم در مورد نحوه ثبت، ارزش‌گذاری، زمان، روش، مدت و مفاد قرارداد انتقال فناوری ضروری است.

تبصره سه: در انعقاد قرارداد پژوهشی مذکور، مذاقه بر موارد مطرح شده در تبصره سه ماده دو ضروری است.

تبصره چهار: در موارد استثناء، در صورتی که فعالیتی علمی به دلیل عدم پیش‌بینی دستیابی به فناوری، بدون عقد قرارداد پژوهشی یا با عقد قرارداد پژوهشی، ولی بدون ذکر جزئیات مربوط به مالکیت فکری انجام شده یا در حال انجام باشد و منجر به فناوری شده و یا قرائن موجود، مؤید نیل آن به فناوری باشد و این موضوع توسط کمیته علمی - فنی مورد تأیید قرار گیرد، موسسه یا مرکز ذیربط، موظف به عقد قرارداد پژوهشی لازم و تصویب آن در گروه، قبل از انجام اقدامات بعدی از جمله ثبت، ارزش‌گذاری، انتقال و ... می‌باشد.

ماده شش: افشاء و انتشار اطلاعات و بهره‌برداری از یافته‌های تحقیقاتی توسط دست‌اندرکاران به شکل گزارش نهایی؛ مقاله؛ سخنرانی و ...؛ بر اساس ضوابط و مقررات حاکم بر هر یک از اشکال مذکور و منوط به ذکر این مهم که یافته مورد نظر منتج از طرح / پروژه تحقیقاتی اجرا شده در موسسه / مرکز بوده، با تأیید بالاترین مقام مسئول موسسه یا مرکز (با مذاقه بر حفظ حقوق مالکیت فکری موسسه یا مرکز) بلامانع است.

تبصره یک: افشاء، انتشار یا بهره‌برداری از یافته‌های تحقیقاتی حاصل از فعالیت‌های علمی موضوع تبصره یک ماده دو بر اساس مفاد قرارداد فی‌مابین صورت می‌پذیرد.

ماده هفت: به منظور سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تهیه و تدوین پیش‌نویس ضوابط لازم، نظارت و رفع مشکلات و ابهامات گروه‌ها، در زمینه حفظ و اعطاء حقوق مالکیت فکری و انتقال فناوری، کمیته با ریاست معاون تحقیقاتی سازمان، دبیری مدیرکل دفتر و عضویت صاحب‌نظران موضوعی، کارشناسان اقتصادی و حقوقی، در سازمان تشکیل می‌شود. اعضاء کمیته مزبور با حکم رئیس سازمان برای مدت دو سال منصوب شده و دبیرخانه آن در "دفتر" مستقر می‌باشد. پیش‌نویس آئین‌نامه داخلی کمیته مذکور توسط دفتر تهیه و در اولین جلسه کمیته به تصویب خواهد رسید. در صورت بروز هر گونه اختلاف احتمالی بین طرفین هر یک از قراردادهای موضوع تبصره یک ماده دو و ماده پنج این شیوه‌نامه، کمیته مذکور با دعوت از طرفین، مسئول رسیدگی است.

این شیوه‌نامه در هفت ماده و سیزده تبصره در بیست و پنجمین جلسه هیات امناء سازمان (مورخ ۹۰/۱۲/۲۳) به تصویب رسید.

گردش کار عقد قراردادهای پژوهشی

